

Schola Europaea

Bureau van de secretaris-generaal

Cel pedagogische ontwikkeling

Ref.: 2010-D-671-nl-2

Orig.: NL

**Leerplan Nederlands Taal I Verdieping
voor het voortgezet onderwijs
(Dutch Syllabus LI Further Level – secondary cycle)**

GOEDGEKEURD DOOR DE PEDAGOGISCH RAAD VAN 4 EN 5 FEBRUARI 2010 TE BRUSSEL

Treedt in werking in september 2010

Index

1	Inleiding	3
2	Module 1: Taalkunde	4
3	Module 2: Literatuur.....	6
3.1	Literatuur in samenhang met beeldende kunst en muziek	6
3.2	Poëzie binnen het kader van dichtersoeuvre.....	6
3.3	Theaterteksten	7
3.4	Modern proza op basis van korte verhalen en fragmenten.....	7
4	Module 3: Schrijven	9
5	Semesterexamens en eindexamen	10
5.1	Semesterexamens klas 6	11
5.2	Semesterexamen klas 7	13
5.3	Het schriftelijk eindexamen.....	14
5.4	Het mondeling eindexamen.....	17
	Bijlage: Termenlijst taalkunde Verdieping.....	18

1 INLEIDING

De verdiepingscursus Nederlands LI is geschikt voor leerlingen die in de voorafgaande jaren belangstelling voor hun moedertaal hebben getoond en op zijn minst bevredigende resultaten in dit vak hebben behaald. Dit betekent dat de verdiepingscursus niet geschikt is als ondersteuningsvak voor zwakke leerlingen. Anderzijds is de cursus niet alleen bedoeld voor leerlingen die na het eindexamen Nederlands willen gaan studeren. Toekomstige studenten in deze studierichting zullen weliswaar veel voordeel van de cursus hebben voor hun taalkundige en algemene culturele ontwikkeling, maar de verdiepingscursus richt zich ook op andere leerlingen met een meer dan gemiddeld plezier aan de omgang met taal en literatuur.

Doel en algemene opzet

Het vak Nederlands Taal I Verdieping heeft tot doel de uitbreiding en verdieping van kennis en vaardigheden die ook in het Leerplan Nederlands Taal I aan bod komen. Er worden dus geen geheel nieuwe deelgebieden aan het curriculum van Nederlands Taal I toegevoegd. De algemene uitgangspunten van het leerplan Taal I zijn ook van toepassing op het leerplan Taal I Verdieping.

Voor Nederlands Taal I Verdieping worden in klas 6 en 7 zes lessen per week ingeroosterd: twee meer dan voor Nederlands Taal I. Het betreft een aparte cursus, die los van de cursus Nederlands Taal I wordt gegeven en geëxamineerd. Dit betekent niet dat de stof volledig afwijkt van die van de 'gewone' moedertaalcursus.

Het programma voor Nederlands Taal I Verdieping omvat alle stof zoals vermeld in het Leerplan Nederlands Taal I, plus de extra stof die tot het verdiepingsprogramma behoort. Dit Leerplan Nederlands Taal I Verdieping vermeldt alleen de toegevoegde stof, die in de twee extra lessen per week behandeld dient te worden.

Vanzelfsprekend zijn de in het Leerplan Nederlands Taal I genoemde pedagogisch-didactische uitgangspunten ook van toepassing op het Leerplan Nederlands Taal I Verdieping. Voor de semesterexamens en het schriftelijk en mondeling eindexamen gelden de regelingen van de Europese Scholen voor het verdiepingsvak Taal I. Op de precieze inhoud van deze examens wordt ingegaan in hoofdstuk 5.

Twee modules naar keuze

De extra lesstof is ondergebracht in drie modules: taalkunde, literatuur en schrijven. Van deze modules biedt de school er, eventueel in overleg met de leerlingen, twee aan. De extra uren worden gelijkmatig verdeeld over de twee uitgekozen modules.

Dit leerplan is tot stand gekomen in samenwerking tussen de Vlaamse inspecteur, mevrouw E. Vermeire, en de Nederlandse inspecteur, de heer R.J. Ensing, en de coördinatoren en docenten uit beide taalgebieden, onder eindverantwoordelijkheid van drs. R.J. Ensing.

2 MODULE 1: TAALKUNDE

In aanvulling op het taalkundeprogramma dat deel uitmaakt van het Leerplan Nederlands Taal I, vormen de volgende onderwerpen de verplichte basisstof voor het verdiepingsprogramma:

- pragmatiek: samenwerking, taalhandelingen, beleefdheidsstrategieën;
- semantiek: conventionele vorm-betekenisrelaties, metonymie, verwijzing, ontkenning, het mentale lexicon, connotatie;
- grammatica: morfologie, syntaxis, taaluniversalia.

Zie verder onder *Leermiddelen* en *Termenlijst taalkunde Verdieping*.

Hiernaast kunnen naar keuze van de docent andere onderwerpen behandeld worden, zoals:

- het ontstaan van het huidige Standaardnederlands (als verdiepingsonderwerp);
- spellingevolutie;
- taal en het brein, cognitieve taalkunde;
- invloeden van maatschappij, geschiedenis en politiek op taalgebruik en taalsysteem.

Zowel de genoemde basisstof als de geselecteerde extra onderwerpen behoren tot de examenstof van het verdiepingsprogramma.

Toetsing

Mogelijke toetsvormen zijn: schriftelijke toetsen, mondelinge presentaties, kleinere en grotere onderzoeksopdrachten. Zowel in klas 6 als in klas 7 schrijft de leerling een werkstuk van minimaal 1500 woorden over een taalkundig onderwerp, dat voldoet aan wetenschappelijke eisen wat betreft het gebruik van citaten, bronvermelding en inhoudsopgave. Deze werkstukken en overige relevante materialen worden verzameld in een verdiepingsdossier taalkunde. De leerling is zelf verantwoordelijk voor de inrichting en volledigheid van dit dossier.

Leermiddelen

De verplichte leerstof kan gevonden worden in hoofdstuk 5, 6 en 7 van:

- Hans Hulshof e.a., *Taalkunde voor de tweede fase van het vwo*, Amsterdam University Press, Amsterdam, 2006 ISBN 9789053568644

maar kan ook op basis van ander lesmateriaal worden onderwezen.

Ander materiaal is onder meer te vinden in:

- Joop van der Horst en Fred Marshall, *Korte geschiedenis van de Nederlandse taal*, SdU Uitgevers Den Haag, ISBN 9057970716
- Wim Daniëls, *Spraakmakend Nederlands*, Stichting Ons Erfdeel, 2005 ISBN 9075862717
- Peter Burger en Jaap de Jong (red.), *Taalboek van de eeuw*, Sdu Uitgevers Den Haag / Standaard Uitgeverij, Antwerpen, 1999 ISBN 9057970023
- Peter M. Nieuwenhuijsen, *Het verschijnsel taal*, Coutinho Bussum, 2005 (2e druk) ISBN 978062834921
- A. Schaerlaekens, *De taalontwikkeling van het kind*, Noordhoff Groningen, 2008 ISBN 9789001709471

- dr. A.E.M.L. van Reydt, *General linguistics*, Europese School Mol, 2009
- maandblad *Onze Taal*
- <http://www.taalunieversum.nl>
- <http://www.letteren.leidenuniv.nl/olympiade/> (opgaven Taalkunde Olympiade)

3 MODULE 2: LITERATUUR

De literatuurmodule van het verdiepingsprogramma bestaat uit vier onderdelen:

- Literatuur in samenhang met beeldende kunst en muziek;
- Poëzie binnen het kader van dichtersoeuvre;
- Theaterteksten;
- Modern proza op basis van novellen, korte verhalen en fragmenten.

De eerste drie onderdelen behoren tot de examenstof.

3.1 LITERATUUR IN SAMENHANG MET BEELDENE KUNST EN MUZIEK

In het Leerplan Nederlands Taal I wordt literatuur al op bescheiden schaal in het kader geplaatst van algemene, internationale kunststromingen. In het Leerplan Nederlands Taal I Verdieping wordt dit aspect nader belicht.

De leerling leest – naast de achttien romans behorend bij het programma Nederlands Taal I – zes romans, over twee jaar verdeeld in twee sets van drie. Elke set is gewijd aan een bepaalde stroming of tijdvak die duidelijke parallele kenmerken laat zien binnen de literatuur, de beeldende kunst (en eventueel architectuur) en de muziek, variërend van geestelijke middeleeuwse kunst tot aan het postmodernisme. Per stroming of tijdvak worden in onderlinge samenhang behandeld:

- algemene kenmerken;
- drie oorspronkelijk Nederlandstalige literaire werken;
- een aantal verwante werken uit de beeldende kunst en muziek.

De bewuste tijdvakken of stromingen en bijbehorende romans worden centraal vastgesteld, op basis van voorstellen van leraren die het vak Verdieping zullen gaan geven.

Toetsing

Mogelijke toetsvormen zijn: schriftelijke toetsen, mondelinge presentaties, kleinere en grotere onderzoeksopdrachten. Zowel in klas 6 als in klas 7 schrijft de leerling een werkstuk van minimaal 1500 woorden waarin samenhangend een bepaalde stijl of periode, drie daartoe behorende literaire werken en een representatieve keus aan beeldende kunst en muziek worden besproken. De leerling laat op basis van enige voorbeelden zien, zelfstandig dwarsverbanden te kunnen leggen. Het werkstuk voldoet aan wetenschappelijke eisen wat betreft het gebruik van citaten, bronvermelding en inhoudsopgave.

3.2 POËZIE BINNEN HET KADER VAN DICHTERSOEUVRES

In de loop van klas 6 en 7 leest de leerling twee naoorlogse dichtbundels, waarbij aandacht wordt besteed aan het oeuvre van de auteur. Gelet wordt op zaken als thematische samenhang, poëtische middelen en ontwikkeling binnen het oeuvre. Per bundel vervaardigt de leerling van minimaal vijf gedichten een zorgvuldige schriftelijke analyse en interpretatie. Tevens worden vergelijkingen gemaakt met gedichten uit andere bundels van dezelfde auteur.

Dichters en bundels worden per cursusjaar in overleg met de betrokken leraren centraal voor alle Europese Scholen vastgesteld. Te denken valt onder meer aan dichters als Achterberg, Claus, Enquist, Gerhard, Hanlo, 't Hooft, Herzberg, Jansma, Kopland, Michaelis, Mortier, Rawie en Vasalis.

Toetsing

Mogelijke toetsvormen zijn: schriftelijke toetsen, mondelinge presentaties, kleinere en grotere onderzoeksopdrachten. Zowel in jaar 6 als in jaar 7 schrijft de leerling een werkstuk van minimaal 1500 woorden waarin samenhangend het oeuvre van een naoorlogse dichter wordt besproken, geïllustreerd met relevante voorbeelden. Het werkstuk voldoet aan wetenschappelijke eisen wat betreft het gebruik van citaten, bronvermelding en inhoudsopgave.

3.3 THEATERTEKSTEN

De leerling verdiept zich in de kenmerken van het theater, de typische eigenschappen van toneelteksten en krijgt een korte inleiding in de geschiedenis van het drama. Klassikaal wordt één oorspronkelijk Nederlandstalige toneeltekst in zijn geheel gelezen. In het kader van het verdiepingsprogramma bezoeken leraren die lesgeven in Nederland of België minimaal één toneelvoorstelling. Leraren die elders werken, maken gebruik van een video of dvd van een toneelvoorstelling.

Toetsing

Mogelijke toetsvormen zijn: schriftelijke toetsen, mondelinge presentaties, kleinere en grotere onderzoeksopdrachten. In de loop van klas 6 of 7 schrijft de leerling een werkstuk van minimaal 1500 woorden over een oorspronkelijk Nederlandstalige toneeltekst. Het werkstuk voldoet aan wetenschappelijke eisen wat betreft het gebruik van citaten, bronvermelding en inhoudsopgave.

3.4 MODERN PROZA OP BASIS VAN KORTE VERHALEN EN FRAGMENTEN

De leerling krijgt een aantal fragmenten en korte verhalen aangeboden van de belangrijkste moderne Nederlandstalige auteurs. Doel van dit onderdeel is een brede kennismaking met de naoorlogse Nederlandstalige literatuur door middel van primaire teksten, als aanvulling op het aanbod binnen het kader van het Leerplan Nederlands Taal I. Een tweede doel is het verder ontwikkelen en stimuleren van ieders persoonlijke leessmaak. Naast thematische en stilistische kenmerken van de auteurs komt ook hun plaats binnen de verschillende eigentijdse stromingen aan de orde. De primaire teksten lenen zich eveneens als uitgangspunt voor nadere oefening in de verhaalanalyse. Behalve fragmenten en korte verhalen worden in totaal ook minimaal twee novellen gelezen.

Te denken valt onder meer aan auteurs als Boon, Brouwers, Claus, Elsschot, Grunberg, Haasse, Hermans, Lanoye, Mortier, Mulisch, Reve, Rosenboom, Vestdijk en Wolkers. Bij de novellen valt bijvoorbeeld te denken aan:

Willem Elsschot	Dwaallicht
Gerard Reve	De ondergang van de familie Boslowits
Gerard Reve	Werther Nieland
W.F. Hermans	Het behouden huis
Gerrit Krol	Maurits en de feiten

Toetsing

De leerling schrijft regelmatig korte notities en signalementen waarin hij verslag doet van de uitbreiding van zijn kennis van auteurs, werken en stijlen, zijn oordelen en eventuele veranderingen in zijn leesmaak. De gelezen verhalen en novellen worden ook gebruikt als toetsmateriaal op het gebied van verhaalanalyse.

Leermiddelen

Verhalen en secundaire literatuur kunnen onder meer ontleend worden aan:

- J. Zwagerman, *De Nederlandse en Vlaamse literatuur vanaf 1880 in 250 verhalen*
Prometheus BV Vassallucci, 2005 ISBN 9789044606461
- J. Zwagerman, *De Nederlandse en Vlaamse literatuur vanaf 1880 in 200 essays*
Prometheus BV Vassallucci, 2008 ISBN 9789044610093

4 MODULE 3: SCHRIJVEN

In de module *Schrijven* krijgt de leerling een aantal aanvullende schrijftips en schrijfstrategieën aangeboden, op drie gebieden: zakelijk schrijven, journalistiek schrijven en literair schrijven. Bij het schriftelijk eindexamen krijgt de leerling uit elk van deze categorieën een opdracht aangeboden.

Zakelijk schrijven

Bij zakelijk schrijven wordt de leerling nader getraind in het schrijven van zakelijke teksten die hij in het dagelijks leven of zijn vervolgstudie nodig zal hebben, zoals het verslag en het wetenschappelijke artikel. Gelet wordt op conventies van opbouw, taalgebruik en vorm.

Journalistiek schrijven

Bij journalistiek schrijven krijgt de leerling een aantal schrijftips aangereikt die hem helpen bij het verwerven van een goede en aantrekkelijke journalistieke stijl. Op basis van aansprekende voorbeelden oefent hij zich in het schrijven van op de actualiteit gerichte tekstsoorten zoals nieuwsberichten, reportages, portretten en interviews.

Literair schrijven

Bij literair schrijven oefent de leerling zich in creatief schrijven. Op basis van aansprekende voorbeelden krijgt hij schrijftips aangereikt, bijvoorbeeld over de opbouw van korte verhalen, karaktertekening, dialogen en beschrijvingen. Hij oefent zich in genres als het korte verhaal, de literaire column of het gedicht.

Toetsing

Beoordeeld wordt zowel het schrijfproduct als het, in twee of meer rondes gedocumenteerde, schrijfproces. De schrijfproducten en overige relevante materialen worden verzameld in een verdiepingsdossier schrijven. De leerling is zelf verantwoordelijk voor de inrichting en volledigheid van dit dossier.

5 SEMESTEREXAMENS EN EINDEEXAMEN

De semesterexamens en het eindexamen voor het verdiepingsvak Nederlands LI staan los van de examens voor Nederlands Taal I, maar komen hiermee overeen wat betreft organisatie en tijdsduur. De inhoud is gebaseerd op de complete stof voor de verdiepingscursus (dus inclusief de stof van het vak Nederlands Taal I), uitgezonderd het onderdeel *Modern proza op basis van korte verhalen en fragmenten*. Voor algemene opmerkingen wordt verwezen naar het Leerplan Nederlands Taal I.

5.1 SEMESTEREXAMENS KLAS 6

Semesterexamen 1 (4 lessen, 3 klokuren):

onderdeel	te toetsen kennis of vaardigheden	beoordeling, weging (schaal: 100 p.)
opstel 300 woorden op het gebied van de eerste gekozen module	<ul style="list-style-type: none"> • kennis en inzicht op het gebied van de taalkunde <i>of</i> • kennis en inzicht op het gebied van de literatuur in samenhang met beeldende kunst en muziek; een dichtersoevere; theaterteksten <i>of</i> • zakelijke, journalistieke of expressieve schrijfvaardigheid 	25 p.
opstel 300 woorden op het gebied van de tweede gekozen module	<ul style="list-style-type: none"> • kennis en inzicht op het gebied van de taalkunde <i>of</i> • kennis en inzicht op het gebied van de literatuur in samenhang met beeldende kunst en muziek; een dichtersoevere; theaterteksten <i>of</i> • zakelijke, journalistieke of expressieve schrijfvaardigheid 	25 p.
opstel 450 woorden over een klassikaal behandelde, oorspronkelijk Nederlandstalige roman uit het pakket examenromans van klas 7 van dat moment	kennis van inhoud en specifieke literaire eigenschappen van de roman; informatie en meningen ordenen en verwerken in een samenhangende tekst	35 p. inhoud 10 p. structuur 5 p. stijl
	voor deel B en C: schrijfvaardigheid: <ul style="list-style-type: none"> • structuur • formulering, stijl • correct taalgebruik 	af trek over deel B en C: maximaal 20 p. correct taalgebruik

Semesterexamen 2 (4 lessen, 3 klokuren):

onderdeel	te toetsen kennis of vaardigheden	beoordeling, weging (schaal: 100 p.)
opstel 300 woorden op het gebied van de eerste gekozen module	<ul style="list-style-type: none"> • kennis en inzicht op het gebied van de taalkunde <i>of</i> • kennis en inzicht op het gebied van de literatuur in samenhang met beeldende kunst en muziek; een dichtersoevere; theaterteksten <i>of</i> • zakelijke, journalistieke of expressieve schrijfvaardigheid 	25 p.
opstel 300 woorden op het gebied van de tweede gekozen module	<ul style="list-style-type: none"> • kennis en inzicht op het gebied van de taalkunde <i>of</i> • kennis en inzicht op het gebied van de literatuur in samenhang met beeldende kunst en muziek; een dichtersoevere; theaterteksten <i>of</i> • zakelijke, journalistieke of expressieve schrijfvaardigheid 	25 p.
poëzieopstel 450 woorden	kennis van poëzieanalyse; analyse, interpretatie en evaluatie van een niet-behandeld gedicht in een samenhangende beschouwing;	35 p. inhoud 10 p. structuur 5 p. stijl
	voor deel B en C: schrijfvaardigheid: <ul style="list-style-type: none"> • structuur • formulering, stijl • correct taalgebruik 	aftrek over deel B en C: maximaal 20 p. correct taalgebruik

5.2 SEMESTEREXAMEN KLAS 7

Het semesterexamen van klas 7 (4 klokuren) is naar de vorm een voorafspiegeling van het schriftelijk eindexamen, maar met minder of geen keuzemogelijkheden.

onderdeel	te toetsen kennis of vaardigheden	beoordeling, weging (schaal: 100 p.)
deel A: kennisvragen, inzichtvragen en korte opstelopdrachten op het gebied van: <ul style="list-style-type: none"> • de twee gekozen verdiepingsmodules <i>of</i> • fragmenten uit de examenromans <i>of</i> • een niet-behandeld gedicht 	kennis, inzicht en vaardigheden op het gebied van: <ul style="list-style-type: none"> • de twee gekozen verdiepingsmodules <i>of</i> • de inhoud en specifieke literaire eigenschappen van de examenromans <i>of</i> • analyse en interpretatie van poëzie 	30 p.
deel B: vragen over inhoud en interpretatie naar aanleiding van: <ul style="list-style-type: none"> • de twee gekozen verdiepingsmodules <i>of</i> • fragmenten uit de examenromans <i>of</i> • een niet-behandeld gedicht 	inzicht en begrip op het gebied van: <ul style="list-style-type: none"> • de twee gekozen verdiepingsmodules <i>of</i> • de inhoud en specifieke literaire eigenschappen van de examenromans <i>of</i> • analyse en interpretatie van poëzie 	20 p.
deel C: opstel 600 woorden	<ul style="list-style-type: none"> • verdiepingsmodules: kennis, inzicht en vaardigheden bij persoonlijke verwerking van de stof • opstel over examenroman(s): kennis van inhoud en specifieke literaire eigenschappen van de werken; • poëzieopstel: volledige analyse, interpretatie en evaluatie van een niet-behandeld gedicht 	35 p. inhoud 10 p. structuur 5 p. stijl
	voor deel B en C: schrijfvaardigheid: <ul style="list-style-type: none"> • structuur • formulering, stijl • correct taalgebruik 	aftrek over deel B en C: maximaal 20 p. correct taalgebruik

5.3 HET SCHRIFTELIJK EINDEEXAMEN

Doel van het examen

In het schriftelijk eindexamen wordt getoetst:

1. het begrip van teksten in verschillende tekstsoorten, gebruikmakend van vakspecifieke en vakoverschrijdende kennis en vaardigheden.

De getoetste vakspecifieke kennis en vaardigheden betreffen:

2. de literatuurgeschiedenis vanaf 1900;
3. de examenromans, hun specifieke literaire kwaliteiten en thematische relatie;
4. aspecten van de literatuurgeschiedenis die direct gerelateerd zijn aan een historische titel onder de examenromans;
5. verhaalanalyse;
6. poëzieanalyse;
7. schrijfvaardigheid;
8. leesvaardigheid;
9. argumentatieleer.

Voorts, afhankelijk van de twee gekozen verdiepingsmodules:

10. kennis en inzicht op het gebied van de taalkunde;
11. kennis en inzicht op het gebied van de literatuur in samenhang met beeldende kunst en muziek; een dichtersoevere; theaterteksten;
12. zakelijke, journalistieke en expressieve schrijfvaardigheid

Vorm en duur van het examen

Het examen bestaat uit drie opgaven:

Opgave 1: examenromans

Opgave 2: gedicht

Opgave 3: de twee gekozen verdiepingsmodules

Elke opgave is onderverdeeld in drie sets met vragen en opdrachten:

Set A: technische en direct tekstgerelateerde vragen	(30 p.)
Set B: inhoudelijke of interpretatieve aspecten	(20 p.)
Set C: opstelopdracht (600 woorden)	(50 p.)

De kandidaat kiest drie sets met vragen en opdrachten, zodanig dat hij:

- a. uit elke opgave één set kiest;
- b. eenmaal een set A, eenmaal een set B, en eenmaal een set C kiest.

Het examen duurt 240 minuten.

Aard en vorm van de examenopgaven

Opgave 1: stof verdiepingsmodules

- **Taalkunde:** De aangeboden primaire tekst is een in een krant, tijdschrift of boek verschenen zakelijke tekst van 400 à 500 woorden over een taalkundig onderwerp.
In set A worden bij deze tekst enige technische en direct tekstgerelateerde vragen gesteld op het gebied van taalkundige inhoud en begrippen.
In set B worden naar aanleiding van de tekst vragen gesteld die nader ingaan op bepaalde theoretische aspecten van, en achtergronden bij het taalkundige onderwerp. Antwoorden kunnen gebonden zijn aan een maximum aantal woorden.
Set C bestaat uit een opdracht voor een zakelijk opstel (beschouwing of betoog) van 600 woorden over een onderwerp dat aan de primaire tekst is gerelateerd. De kandidaat mag enkele citaten aan deze tekst ontleen, maar dient een eigen gedachtegang te ontwikkelen.
- **Literatuur:** De aangeboden primaire tekst is een in een krant, tijdschrift of boek verschenen zakelijke of literair-essayistische tekst en/of een of meer literaire teksten of tekstfragmenten van in totaal 400 à 500 woorden over hetzij literatuur in samenhang met beeldende kunst en muziek, hetzij een dichtersoeuvre, hetzij theaterteksten.
In set A worden bij deze tekst enige technische en direct tekstgerelateerde vragen gesteld op het gebied van literaire inhoud en begrippen.
In set B worden naar aanleiding van de tekst vragen gesteld die nader ingaan op bepaalde inhoudelijke of interpretatieve aspecten van het literaire onderwerp. Antwoorden kunnen gebonden zijn aan een maximum aantal woorden.
Set C bestaat uit een opdracht voor een zakelijk opstel (beschouwing of betoog) van 600 woorden over een onderwerp dat aan de primaire tekst is gerelateerd. De kandidaat mag enkele citaten aan deze tekst ontleen, maar dient een eigen gedachtegang te ontwikkelen.
- **Schrijfvaardigheid:** In elke opdrachtenset is een van de terreinen zakelijke, journalistieke en expressieve schrijfvaardigheid vertegenwoordigd. Zakelijke en journalistieke schrijfoopdrachten worden voorzien van voldoende documentatie.
In set A wordt een beknopte, welomschreven schrijfoopdracht van 300 woorden gegeven.
In set B wordt een welomschreven, maar tot meer eigen inbreng en creativiteit uitnodigende schrijfoopdracht van 200 woorden gegeven.
In Set C wordt een schrijfoopdracht van 600 woorden gegeven die ruime gelegenheid biedt tot het demonstreren van vaardigheden op het gebied van stijl, formulering, compositie en creativiteit in het desbetreffende register.

Opgave 2: examenromans

De aangeboden primaire tekst bestaat uit fragmenten van 150 tot 200 woorden uit elk van de vier examenromans.

In set A worden bij elk van deze fragmenten enige technische en direct tekstgerelateerde vragen gesteld op het gebied van verhaalinhoud, verhaalanalyse, genre, enzovoort.

In set B worden naar aanleiding van elk van de vier examenromans vragen gesteld die nader ingaan op inhoudelijke of interpretatieve aspecten zoals de rol van een personage, de relatie van het gegeven fragment tot de thematiek van het boek, enzovoort. Gevraagd worden vier korte teksten van plm. 75 woorden.

Set C bestaat uit een opdracht voor een literair opstel van 600 woorden, waarin de kandidaat zijn kennis van de vier examenromans in een ruimer, thematisch kader plaatst en ze op bepaalde punten met elkaar vergelijkt.

Opgave 3: gedicht

De aangeboden primaire tekst is een niet-behandeld gedicht. Vermeden worden gedichten die al verschenen zijn in methodes, in de bloemlezingen van Komrij en *Domweg gelukkig, in de Dapperstraat* en al te ontoegankelijke, experimentele gedichten.

In set A worden bij dit gedicht enige technische en direct tekstgerelateerde vragen gesteld op het gebied van de poëzieanalyse.

In set B worden vragen gesteld die nader ingaan op enige inhoudelijke of interpretatieve aspecten van het gedicht. Gevraagd worden korte teksten van 50 tot 100 woorden.

Set C bestaat uit een opdracht voor een poëzieopstel van 600 woorden, waarin de kandidaat het gehele gedicht analyseert, interpreteert en evalueert.

Vormgeving

De examenopgaven zijn uniform vormgegeven, als volgt:

1. Alle primaire teksten zijn voorzien van een volledige bronvermelding.
2. In de linker kantlijn van alle primaire teksten zijn de tekstregels om de 5 genummerd.
3. Bij de zakelijke tekst zijn bovendien de alinea's genummerd.
4. Woorden, begrippen of namen kunnen eventueel verduidelijkt worden door middel van een voetnoot, tot een maximum van zes (per opgave).
5. Vragen zijn waar nodig opgesplitst in deelvragen a., b., enzovoort.
6. Bij elke hoofdvraag en deelvraag wordt het te behalen aantal punten vermeld.

Antwoordmodel

Het examen wordt voorzien van een gedetailleerd antwoordmodel. Dit bevat alle antwoordelementen die gevraagd worden in de delen A en B, met een nauwkeurige puntenverdeling. Voor de opstelopdracht (deel C) wordt gebruikgemaakt van een algemeen beoordelingsmodel. Voor de opdrachten uit de module Schrijfvaardigheid worden algemene en, waar mogelijk, specifieke beoordelingscriteria gegeven.

Nadere inhoudelijke criteria voor een opstel zijn te ontleen aan de opstelopdracht.

5.4 HET MONDELING EINDEEXAMEN

De opzet, uitgangspunten en organisatie van het mondeling examen komen overeen met die voor het vak Nederlands Taal I. De teksten dienen echter duidelijk van een hogere moeilijkheidsgraad te zijn dan die voor Nederlands Taal I.

Tekstsoorten

Tijdens het mondeling kunnen in beginsel dezelfde tekstsoorten getrokken worden als bij het mondeling examen Nederlands Taal I (zie Leerplan Nederlands Taal I). Afhankelijk van de gekozen verdiepingsmodules wordt de set van zes verschillende tekstsoorten als volgt samengesteld:

Indien de module *Taalkunde* is gekozen, vervangt een tekst op het gebied van de in deze module behandelde stof de tekst over een actueel taalkundig onderwerp, het Nederlandse taalgebied betreffend (tekstsoort 4).

Indien uit de module *Literatuur* een tekst op het gebied van literatuur in samenhang met beeldende kunst en muziek is gekozen, vervangt een tekst op dit terrein de literair-essayistische tekst over een onderwerp uit de Nederlandstalige letterkunde vanaf 1900 (tekstsoort 5).

Indien uit de module *Literatuur* een niet-behandeld gedicht uit een dichtersoeuvre is gekozen, vervangt dit gedicht het gedicht (tekstsoort 3).

Indien uit de module *Literatuur* een fragment uit een theatertekst of een secundaire tekst op dit gebied is gekozen, vervangt deze tekst de literair-essayistische tekst over een onderwerp uit de Nederlandstalige letterkunde vanaf 1900 (tekstsoort 5).

De module *Schrijven* leent zich uit de aard der zaak niet voor mondelinge toetsing. Indien deze module is gekozen, wordt voor het mondeling uit de set tekstsoorten voor Nederlands Taal I slechts één tekstsoort vervangen.

BIJLAGE: TERMENLIJST TAALKUNDE VERDIEPING

(in aanvulling op de Termenlijst taalkunde in het Leerplan Nederlands Taal I)

aangrenzend paar	toontalen
agglutinerende talen	verb-second talen
arbitrair	vrij morfeem
beleefdheidstheorie	woordontkenning
beurtwisseling	woordvolgorde
beurtwisselingssysteem	zinsontkenning
boomstructuur	
combinatorische variant	
concept	
connotatie	
constituent	
conventie	
conversatieanalyse	
deiktische elementen	
deixis	
directe taalhandeling	
flecterende talen	
gebonden morfeem	
geleed woord	
geslaagdheidsvoorwaarden	
gezichtsbedreigend	
hyponiem	
hyponiem	
implicatuur	
indirecte taalhandeling	
linguïstische relativiteitstheorie	
mentaal lexicon	
metafoor	
metonymie	
morfeem	
negatief gezicht	
ongeleed woord	
performatieve werkwoorden	
polysemie	
positief gezicht	
primitieven	
pro (plaats relevant voor overgang)	
prototype	
prototypetheorie	
recursiviteit	
referentiekader	
samenwerkingsbeginsel	
spreeksituatie	
taaldood	
taalgebruikssystematiek	
taalmanipulatie	
taalsystematiek	